

24

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
SCORBVTI
CVM
LVE VENEREA COMPLICATIONE

QVAM
DIVINI NVMINIS AVSPICIIS
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRÆSIDE

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTSSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO, FACVLTATIS
MEDICAE SENIORE ET H. T. DECANO SPECTATISSIMO, REGIORVM ALVMNORVM
EPHORO, IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRÍOSORVM PRÆSIDE, ET REGIAR.
SOCIETAT. SCIENTIAR. ANGLICAN. BEROLINENS. ET

MONSPELIENS. SODALI,

PRO

GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

AD D. XIII. APRIL. A. S. R. clō Io cc LXIV.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

ERICVS LVDOVICVS SIEFART,

BEROLINENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE, LITTERIS BEYERIANIS.

DISSERTATIO IN ACADEMIA MEDICA

DE
SCORBUTI

CAUSAE VENEREA COMPLICATIONE

AVCTORE
CONSILIO CAESARIS FACULTATIS MEDICAE

D. ANDREA ELIA BUCHNERO

PHYSICAE REGIAE ACADEMIAE
MAGISTRO

PHYSICAE REGIAE ACADEMIAE
MAGISTRO

GRADU DOCTORIS

PHYSICAE REGIAE ACADEMIAE
MAGISTRO

IN ACADEMIA MEDICA

PHYSICAE REGIAE ACADEMIAE

ERICO LUDOVICO SEBASTI

ALAE MAGISTERIAE

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
SCORBVTI
CVM
LVE VENEREA COMPLICATIONE.

PROOEMIUM.

Si argumenti pertractandi vtilitas iure dimetiatur ex illius ad praxin respectu, quod dubium non est: merito etiam sperare possum, fore vt omnes mihi argumenti, quod explanare annitar, largiantur vtilitatem. *Scorbutus*, Protei instar, tot ferme recipit formas, quot sunt, quae inuadit, subiecta. Atque id vulgo notum est. Idem vero de *Lue*

venerea dicendum esse, sapienter monuit *Illustr. b. m. HOFFMANNVS in Medic. ration. systemat. Tom. IV. Part. V. Cap. IV. §. IV. pag 148.* Quo plures vero, quo magis a se inuicem discrepantes vnus eiusdemque morbi sunt formae: eo difficilius cognoscitur, eo plura circa eius sanationem occurrunt impedimenta. Quis ergo merito negabit, simile de Scorbuto & Luis venerea ferendum esse iudicium? Nonne autem id magis adhuc valebit, quando hi morbi complicati in vno eodemque corpore existunt? Quodsi porro regulae therapeuticae, circa harum aegritudinum medelam obseruandae, eadem essent; quodsi illarum complicatio sine regularum collisione cogitari posset: magnum omnino momentum vtilitati argumenti, de quo differam, decederet. Sed multae, sed magnae hic oriuntur collisiones, quas adnotare & expendere vtilitate non carebit. Ad ordinem veritatum transeo. Natura morbi compositi & complicati inuitur naturae omnium illorum morborum, e quibus simul sumptis compositus aut complicatus exoritur. Dixi itaque primo de Scorbuto eiusque natura; delineavi postea Luis venereae pathologiam; differui deinde de morbo, qui ex complicatione Scorbuti & Luis venereae exurgit: adiunxi hisce denique regulas, curationem morbi, ita complicati, respicientes. Faue itaque B. L. hisce conaminibus!

THE-

THEORIA SCORBVTI.

§. I.

Experientia Medici cogitata dirigit necesse est. Hae itaque praecunte, Scorbuti indagabo naturam. Sanguis scorbuticorum, venis eductus, in fibrosa parte ater, grumofus, crassus, & tamen solutus, in parte serosa fallus, ater, muco flavo-viridi in superficie scateus adparet. *Vid. BOERHAAVII Aphorism. de cognoscend. & curand. morb. §. 151.* Obseruauit Perillustr. van SWIETEN, praeter haec serum scorbuticorum quandoque lentescere, vt gelatinae consistentiam habeat; vidit quandoque, totum serum in talem mucosam tenacitatem degenerasse, aliquando tantum partem eius, quae superiori insulae satis firmiter adhaerebat. *Confer Comment. in §. cit. Aphorism. BOERHAAVII, Tom. III. p. 610.* Vidit Illustr. b. m. HOFFMANNYS non raro, sanguinem scorbuticorum, e pedibus in aquam immissum, breui tempore in fibrosa concrementa compactum, in aliis in patina collectum, non ita multo post crasso tenacissimoque glutine fuisse obductum; in quibusdam vero loco sanguinis crassi, valde tenue coccinei coloris & acris saporis serum, nulla crassiore nigra substantia in fundo vasis relicta, effluxisse, non sine admiratione conspexit (l. c. *Cap. I. pag. 10. §. XIV.*). Atque EYGALLENVS demum, excellens de Scorbuto scriptor, testatur, se semper, quantum memoria repetere secum posset, in omnibus diaetae crassiori indulgentibus, & qui cum Scorbuto diutius essent conflictati, sanguinem e venis emissum plumbeum ac viridem obseruasse, idque adeo certum esse, vt plebs etiam exinde iudicium de morbi ferat praesentia. *Confer EYGALENI Liber de Scorbuto, pag. m. 10. vid. quoque MEAD Monita & Praecepta medic. pag. 126. Edit. secund.*

§. II.

Manifesto ex dictis §. anteced. adparet, *sanguinem scorbuticorum semper quidem acrem esse, ita tamen, ut haec illius acrimonia modo cum inspissatione, modo cum resolutione massae sanguineae connexa existat.* Perquam facile hoc assertum, sine ulteriori demonstratione, ex §. I. deducitur.

§. III.

Inspissatio sanguinis eiusdemque nimia resolutio causarum instar considerari debent, quorum effectus morbi erunt. Quoniam vero inspissatio humorum nimiae eorum resolutioni e diametro opponitur: effectus, ab inspissatione sanguinis oriundi, diversi erunt ab aegritudinibus, quas nimia sanguinis producit resolutio. Quum itaque Scorbutus modo cum inspissatione, modo cum resolutione connexus existat (§. II.), *erit illius natura non eadem, sed diuersa.*

§. IV.

Inspissatio, in sanguine scorbuticorum observata, oriri debet modo a defectu aquei principii, modo ab illius deficiente nexu cum ipso sanguine. Fluiditatem sanguinis ab aqua, cum eo commixta, oriri, in Physiologia docetur. Duae itaque generales erunt sanguinis inspissati causae; defectus nimirum aquae, aut huius deficiens cum vero sanguine intimior commixtio. Vtraque causa, quod Scorbutum attingit, inspissationem, cum eo connexam, efficit. In Scorbuto enim serum sanguinis modo inspissatum existit (§. I.), quo in casu aqua in massa sanguinea deficiet, modo vero abundat & resolutum adparet, manente nihilominus inspissatione sanguinis veri (Ilustr. b. m. HOFMANNVS l. m. c.), quo in casu aquae defectus accusari nequit, sed illius potius imminuta cum vero sanguine intimior miscela. Pater ergo, causam inspissatae massae sanguineae sub
Scor-

Scorbuto, modo a defectu aquae, sanguini, praesente sanitatis statu, inexsistentis, modo ab imminuta illius cum sanguine miscela intimiori, reperendum esse.

§. V.

Sub Scorbuto solida corporis humani debilitata esse debent. Scorbutus sibi humorum acrimoniam semper vindicat (§. II.). In sanguine existit succus nutriens, quo corrupto debilitantur solida. Quoniam itaque sub Scorbuto sanguis corruptus in vasa intrat: necesse est, ut inde succus nutritius quoque corruptione afficiatur & solida debilitentur. Praeterea Scorbutus modo inspissationem, modo nimiam massae sanguineae resolutionem connexam habet (§. II.). Verum succus nutritius sanguini inhaeret; qui ergo, corpore a Scorbuto afflicto, modo nimis spissus, modo nimis tenuis erit. Succus autem nutriens, siue crassus nimis, siue nimium resolutus fuerit, ad producendam solidorum nutritionem ineptus erit. Nullum ergo est dubium, quin Scorbutus solidorum debilitate stipatus incedere debeat. De solidorum debilitate, ut causa Scorbuti, dein differam; iam ut effectum eandem tantum considero.

§. VI.

Sanguificationis negotium, docente id Physiologia, robori solidorum innititur. Sub Scorbuto vero solida debilitantur. Ergo *sanguificatio quoque in scorbutico corpore languescet minusque congrue continget* (§. ant.).

§. VII.

Quando resolutio nimia massae sanguineae in scorbuticis excipit inspissationem illius: necesse est, ut id ab eminenti fluidorum acrimonia eveniat. Nimia enim sanguinis resolutio oritur, probante id

Pa-

Pathologia, vel à copia aquae, intime cum sanguine remixtae, vel ab eminente acrimonia. Quum sub Scorbuto vires sanguificationis languescant (§. VI.), resolutio sanguinis, inspissationem excipiens, a priori causâ explicari nequit. Pathologum ergo oportet eandem repetere ab eminente fluidorum acrimonia.

§. VIII.

Docuerunt obseruationes, sanguinis sub Scorbuto resolutionem nimiam subsecutam fuisse illius inspissationem, idque semper (*Perillustr. van SWIETEN l. c. pag. 611. 620.*). Quia propter causâ illius, quatenus ad Scorbutum accedit, semper quaerenda erit in nimia humorum acrimonia, sanguinem soluente (§. VII.).

§. IX.

Resolutio sanguinis scorbuticorum erit maximi gradus (§. I.). Habebit itaque proportionatam causam. Verum nulla eminentior putredine datur resolutionis causâ. Quodsi ergo resolutio in sanguine scorbuticorum adpareat: erit tunc vera putredo massae humorum illius causâ (*per antea. Et §. VIII.*).

§. X.

Constitit per obseruationes, falsamenta liberalius ingesta, acida, esculenta aescencia, copiosius in corpus delata, causas denique verae putredinis admissas, morbum induxisse scorbuticum. Confer. *Perillustr. van SWIETEN l. c. §. 153. pag. 619.* Quare Scorbutus oritur ab acrimonia modo acida, modo muriatica, modo alcalina. Idem confirmat BOERHAAVIUS in *Aphorism. de cognosc. Et cur. morb. §. 153.*

§. XI.

Quum acrimonia humorum muriatica ab alcalina, haec ab acida, & acida a muriatica toto coelo differat: opus est,

vt natura Scorbuti, ob acrimoniae etiam diuersitatem (§. III.), discrepet (§. antec.).

§. XII.

Experientia testatur, Scorbutum cogitari posse, quamuis neque vita aegri valde adfligatur, neque morbus ipse corpori cito inexistere desinat. Huius vero indolis morbus nominatur *longus* seu *chronicus*. Erit itaque *Scorbutus morbis chronicis* generatim adnumerandus. Qua in re consentiunt Medici.

§. XIII.

Acrimonia causa est Scorbuti (§. X.). Scorbutus vero lentius progreditur (§. antec.). Hinc causa etiam illius ita comparata esse debet, vt lentius incrementa capiat. Quapropter *acrimonia generans Scorbutum eiusmodi habebit naturam, vt lentius in massa sanguinis crescat.*

§. XIV.

Scorbutus erit morbus, ortus ex acrimonia modo acida, modo alcalina, modo muriatica, & massam sanguinis adfligente, & lentius crescens (§§. I. X. XIII.). Ex comparatione morborum, quos Pathologia pertractat, cum data hac Scorbuti definitione, sine difficultate patebit, nullum corporis humani existere morbum, cui praedicata allata competent. Atque cum praeter haec reliqua momenta, quae continet definitio, sufficienter comprobata sint: de veritate huius definitionis nullum poterit esse dubium. Magis adhuc veritas illius elucescit, si eadem ad explicanda symptomata Scorbuti vtimur. Qua de re in subsequens nonnulla monenda erunt.

B

§. XV.

§. XV.

Symptomata Scorbuti diuersa esse debent. Symptomata enim morbi cuiusdam ab illius natura pendent. Sed Scorbuti natura valde est diuersa (§§. III. XI.). Hinc Scorbutus quoque diuersa habebit symptomata.

§. XVI.

Quum Scorbutus incipiat cum inspissatione humorum (§. VIII.), sequitur, in Scorbuto incipiente, praeter symptomata acrimoniae humorum (§. II.), symptomata spissitudinis sanguinis adesse debere. Quoniam vero, morbo ulterius progrediente, rarefactio sanguinis possibilis est (§. §. II. VIII.): sequitur, fieri posse, ut Scorbuti in aeterati symptomata composita sint ex symptomatibus acrimoniae humorum & nimiae sanguinis rarefactionis. Hinc symptomata huius morbi explicari possunt.

§. XVII.

Scorbuticus de grauitate corporis conqueri debet. Grauitas enim corporis effectus est fluidorum nimium resistentium, & solidorum nimium debilitatorum (per Patholog.). In Scorbuto autem solidorum debilitas semper obtinet (§. V.). Fluida porro inspissata concepi possunt (§. XVI.). Quare dubium non est, quin Scorbuticus de corporis grauitate conqueri debeat. *Conf. BOERHAAVE I. c. §. 1151. n. I.* Hoc symptoma erit primarius Scorbuti incipientis effectus.

§. XVIII.

In Scorbuticis dolor adesse in musculis debet, similis illi, qui oritur in aliis a nimio musculorum motu, atque hic dolor maxime in eruribus & lumbis locum habebit. Vid. BOERHAAVE I. c. Dolor enim, qui

qui nimium musculorum motum solemniter excipit, oritur a debilitate musculis per intensum eorundem motum sensim inducta. Nunc in scorbuticis eminens est omnium solidorum, hinc et musculorum debilitas (§§. V. XVII.). Necesse itaque est, vt in scorbuticis talis circa musculos sentiat dolor, qualis a nimio musculorum motu in aliis subiectis adparet. Quoniam vero lumbi & crura, ob difficiliorem sanguinis refluxum, & ob continuum eorundem sub motu progressiuo corporis vsum, facilius debilitantur (per Parhol.), dolor etiam, quem solemnem Scorbuticis diximus, in his maxime partibus comparebit.

§. XIX.

Quum sub continuato somno massa sanguinea tardius moueatur (per Physiol.), *Scorbuticus a somno*, ob auctam resistantiam fluidorum, *magis de gravitate corporis conqueratur necesse est* (§. XVII.). Verum gravitas corporis causa est debilitatis & doloris scorbutici (§. XVII. XVIII.). Ergo *Scorbuticus istum dolorem* (§. anteced.) *in initio a somno praecipue sentiat opus est*. Atque id etiam per experientiam confirmatur. Confer BOERHAAVE l. m. c.

§. XX.

Ex his (§. XVII. XVIII. XIX.) facile explicantur symptomata, quae ab Obseruatoribus adnotantur. *Corporis nimirum pigritia, sedendi & decumbendi amor, lassitudo spontanea*, aliaque ex recentitis symptomatibus sine difficultate explicantur. Vid. etiam de his BOERHAAVE l. c.

§. XXI.

A Scorbuto spasmi oriri debent. Fluida enim, siue nimium inspissata, siue nimium acria, siue nimium resoluta fuerint, causam

fam spasmorum suppeditant. Solida praeterea, quatenus sunt debilitata, ortui spasmorum ansam praebent (per Pathol.). Non poteris ergo dubitare, quod spasma ad Scorbutum accedere queant (§. §. II. V.).

§. XXII.

A Scorbuto sanguinis congectiones oriri possunt. Inpissatio enim sanguinis, acrimonia fluidorum, horum nimia resolutio, solidorum debilitas, causae sunt sanguinis congectionum, ad quas causas iure etiam refertur spasmus, quatenus latius serpit (per Pathol.). Quamobrem cum omnia haec Scorbuto etiam competant (§. §. II. V. XXI.), sanguinis etiam coaceruationes in Scorbuto possibiles erunt.

§. XXIII.

Arrosio solidorum in Scorbuto contingere poterit. Causae enim arrosionis solidorum sunt particulae salinae, diutius paullo solidis applicatae. Id docet Pathologia. Nunc sanguis scorbuticorum considerandus est tamquam massa acris, solidis diutius paullo applicata (§. XXII.); adeoque in Scorbuto arrosiones solidorum non erunt impossibiles.

§. XXIV.

Arrosiones vasorum, congectiones humorum, spissitudo & resolutio sanguinis, spasma denique, causae sunt haemorrhagiarum (per Pathol.). Scorbutus ergo haemorrhagias producere poterit (§. §. II. XXI. XXII. XXIII.).

§. XXV.

Quum gingivae ex multis & tenerioribus vasculis constant, sensiles sint, atque aëris accessui pateant, quo ipso corruptio massae au-

augetur : sequitur, *gingiuae a Scorbuto male non solum adfici debere, sed easdem etiam a Scorbuto tumentes, dolentes, prurientes, calidas & sanguinolentas reddi debere* (§. §. XXII. XXIII. XXIV.). Vid. BOERHAAVE l. c. n. 2. Nonne vero Scorbutici mali materia ita comparata est, vt ob specificam suam indolem *gingiuae adficiat*? Dantur certe multi morbi, ex humorum acrimonia oriundi, nunquam tamen adeo facile, adeo certe, *gingiuarum vitia determinantes*. Confer. *Perillustr. van SWIETEN Commentar. in Aphor. Boerh. Tom. III. §. 1151. pag. 604. seq.*

§. XXVI.

Arrosio, dolor & congestiones humorum causae sunt inflammationis (per Pathol.). Ergo *gingiuae a Scorbuto inflammarī possunt* (§. antec.). Quoniam porro *gingiuae dentes firmant: horum vacillatio Scorbuto sese adiungere debet* (§§. V. XXIII. XXV.). Denique ab admoto humore corrupto ossa corrumpuntur. Hinc *dentium quoque corruptiones Scorbuto accedant necesse est.*

§. XXVII.

Spasmi in eo potissimum loco generari debent, cui morbus iam inhaeret (per Pathol.). Nunc Scorbutus a vitiiis diaetericis oritur (§. X.), a quibus adficiuntur primae viae. Hinc *scorbutorum spasmi generatim ventriculum & intestina praecipue affligere debent.* Dolor est spasmorum effectus. Ergo dolor quoque *a Scorbuto in ventriculo & intestinis determinabitur.* Sed, vt haec producantur symptomata, accedere possunt vitia digestionis, quae debilitas solidorum & corrupta ad ventriculum & intestina delata fluida excludunt (§§. II. V.). Nam quod vitia digestionis ad causas spasmorum, in his partibus prouenientium, pertineant, Pathologia ostendit.

§. XXVIII.

Stases fluidorum in locis corporis humani oriuntur a debili vasorum & solidorum in fluida actione, ab imminuta nimium, aut nimium adaucta fluidorum, respectu solidorum, resistentia. Ergo fieri potest, ut fluidorum stases Scorbuti symptomata existant (§§. II. V.).

§. XXIX.

Quum stases, congestiones, spasmi, dolores, acres particulae, sanguini inexistentes, vna cum solidorum debilitate, causis moruum febrilium accenferi debeant, Pathologia id praecipiente: ratio intelligitur, cur cum Scorbuto motus febriles connexi inueniantur (§§. II. V. XXI. XXII. XXIII.).

§. XXX.

Ad effectus stagnationum pertinebunt maculae & ulcera (per Pathol.). Quid ergo mirandum erit, quod & maculae & ulcera sub Scorbuto adpareant? Quoniam vero maculae scorbuticae oriuntur a corrupto sanguine (§§. II. XXVIII.): hinc saepe fuscæ, flavae, coeruleae, lividae, nigrae adparebunt, quamvis & sint, quae rubrum referunt colorem. Confer. BOERHAAVE l. c. Ulcera autem, quorum causa est eminens corruptio, dicuntur qualificata. Quare ulcera scorbutica erunt ulcera qualificata. Vid. BOERHAAVE l. c. §. II. n. 3.

§. XXXI.

Ulcera scorbuticorum possibilia sunt (§. anteced.). Hinc scabies quoque ad Scorbutum accedere potest. Quod etiam cum observationibus consentit. Confer BOERHAAVE l. c.

§. XXXII.

§. XXXII.

Scorbutus, qui diu duravit, febres post se trahet. Motus enim febriles in veram febrem degenerare posse, aucta tantum eorum causa, in Pathologia ostenditur. Verum Scorbutus, dum ex corruptione sanguinis subnascitur (§§. II. X.), continuo augetur. Ergo a Scorbuto, qui diu duravit, ab aucta motuum febrilium causa, febris exoritur.

§. XXXIII.

Quum febris, concurrente sanguinis corruptione, vel vere maligna sit, vel facile tamen in eandem degeneret: certum est, febres scorbuticorum vel vere malignas esse, vel ad has maxime saltem proclives.

§. XXXIV.

In Scorbuto viscerum corruptiones, eorum infarctus, hydrops & tabes generari possunt. Acrimonia enim humorum stagnantium causa est corruptionum in visceribus; infarctus viscerum oriuntur ab humoribus, in iisdem stagnantibus. Hydropis effectus sunt labe, visceribus inductae: tabes demum a deficiente nutritione originem suam sumit (per Pathol.). Recensiti itaque morbi Scorbuti erunt symptomata (§§. II. V. XXVIII.).

§. XXXV.

Quum motus sanguinis in scorbuticis languescere debeat (§§. II. V); quum fluida ipsa valde sint in Scorbuto corrupta (§§. II. X.): ratio exinde patet, *cur lipothymiae & anxietates Scorbuto accedere soleant.*

§. XXXVI.

§. XXXVI.

Quum motus sanguinis in scorbuticis languescere debeat (§§. II. V); quum fluida ipsa valde sint in Scorbuto corrupta (§§. II. X.); ratio exinde patet, cur *lipothymiae & anxietates Scorbuto accedere soleant.*

§. XXXVII.

Oleosae sanguinis particulae ad corruptionem valde sunt proclives. Hinc istae quidem inprimis etiam sub Scorbuto inquinari debent. Quoniam nunc in ossibus medulla haeret: necesse est, ut ossa quoque a Scorbuto adficiantur. Quare etiam ossa corporis humani a scorbutica labe corrumpi debent (§. II.). Tunc vero dolores nocturni in scorbuticis acerbiores eadunt (§. XIX.). Vid. *Perillustr. van SWIETEN l. c. pag. 61.*

§. XXXVIII.

Quum Scorbutus ab vno subiecto in alterum propagetur, prouti Observationes testantur: sequitur, Scorbutum morbum esse contagiosum. Vid. *BOERHAAVIUS & Perillustr. van SWIETEN l. c.*

§. XXXIX.

Haec sunt primaria Scorbuti symptomata, e quibus reliqua derivari possunt, quorum explicationem brevitatis causa omitto. Plura hac de re differuerunt *Illustr. b. m. HOFFMANNYS & BOERHAAVIUS*, quorum Scripta ideo adenda erunt. Erit iam brevibus de causis Scorbuti dicendum. Quum Scorbutus incipiens oriatur ab inspissatione & lenta sanguinis acrimonia: omne id, quod sanguinem & inspissat, & lentam illi inducit acrimoniam, causa erit Scorbuti nominandum. Huc itaque non solum cibi valde saliti, acefcentes, fermentantes & ad putredinem proni, cum aëre corrupto, pertinent;

tinens; sed ipsa quoque corporis & speciatim viscerum, sanguificationi inservientium, debilitas eo trahenda venit. Hinc enim massa sanguinea inaequaliter miscetur, inspissatur & corrumpitur. Ex generali hocce fundamento speciales Scorbuti causae, quae ab Auctoribus consignantur, tam facile explicantur, ut iisdem immorari superuacaneum esse ducam. Ad signa itaque Scorbuti me conferam.

§. XXXIX.

Scorbutus ipse in sensus nostros non incurrit. Hinc etiam signa Scorbuti diagnostica ex Scorbuto, in se spectato, desumi non possunt. Nunc omnia rei cuiusdam signa vel ex ipsa re, vel ex causis, vel ex effectibus illius desumenda erunt. Ergo signa Scorbuti diagnostica ex causis Scorbuti admissis, & ab illius symptomatibus haurienda erunt. Quodsi itaque noveris, *causas Scorbuti esse admissas; symptomata Scorbuti adesse; haec non ab alio morbo sufficienter omni ex parte determinari: tunc merito concludere poteris, Scorbutum vel solum adesse, vel cum alio scilicet morbo connexum corpori inexistere.* Qui autem intelligit, quam varia sit, superius indigitata, Scorbuti natura, atque simul perpendit, quam multi sint morbi, similibus, ac Scorbutus, stipati symptomatibus: is facile comprehendet, quanta sit circa diagnosis Scorbuti difficultas. Sanguis, e vena emissus, attentus, & hic potissimum necessaria, gingiviarum consideratio, multum hoc negotium iuuabunt.

§. XL.

Quum Scorbutus continuo augmenta capiat, atque hinc morbus etiam sensim in peius ruat: quum ex copia & grauitate causarum ad grauitatem effectus valeat consequentia; quum denique ex copia & grauitate symptomatum ad grauitatem causae seu morbi rite concludere possimus: sequitur, *Scorbutum eo esse peiorem, quo*

C

du-

diutius durauerit; quo plures & grauiores caussae eundem determinant; quo plura demum, quo grauiora sunt, quibus stipatus incedit, symptomata. Quo minus vero haec omnia in corpore scorbutico obtinent; eo minus morbus erit periculosus. Hoc est generale illud, quo ad formandam in Scorbuto prognosin uti debemus, principium. Breuitas huius scripti vteriolem illius expositionem non concedit. Multa hac de re differuit Illustr. b. m. HOEFMANNVS. Neque minus BOERHAAVIUS & Perilhystr. van SWIETEN multum in eo sunt, ut prognosin huius morbi stabiliant. Atque BOERHAAVIUS potissimum gradus Scorbuti constituit, qui principiorum instar, in detegendis eiusdem signis prognosticis, adhiberi possunt.

THEORIA LVIS VENEREAE.

§. XLI.

Frequentissima est obseruatio, qua constat, Luem veneream morbum esse contagiosum. Nullus vero, nisi ex acrimonia humorum oriundus, morbus poterit esse contagiosus (per Pathol.). Quare constat, Luem veneream requirere, ut acrimonia humorum inexistat. Quoniam porro nonnisi tunc a praegressa gonorrhoea maligna oritur Lues venerea, quando humoris gonorrhoeae malignae contigit absorptio: necesse est, ut sub Lue venerea massa sanguinis sit inquinata. Quum denique obseruatio docuerit, serum & lympham sub Lue venerea esse inspissata: necesse est, ut *caussa Luis venereae potissimum quaerenda sit in seri & lymphae, massae sanguinis inhaerentium, inspissatione & acrimonia. Vnde etiam, mediante Pathologia, ratio perspicitur, cur Lues venerea morborum chronicorum numero accenseri debeat.*

§. XLII.

§. XLII.

Quum lymphæ, præfente Lue venerea, inquinata fit (§. XLI.), necesse est, ut *cellulosa abinde potissimum adficiatur*. Verum in adiposa sebum residet, quocum commixta est lymphæ (per Phytol.). Ergo adeps etiam *sub Lue venerea valde adfici debet*. Quod ROERHAAVIUS etiam & Illustr. b. m. HOFFMANNVS vrgent.

§. XLIII.

Quum massæ sanguineæ eiusque sero potissimum & lymphæ inhaereat labes venerea (§. XLI.), sequitur, a Lue venerea omnes partes adfici debere, ad quas serum, lymphæ & oleum pertingit (§. antec.). *Hinc est solida, inquinatis prius fluidis, corrumpantur necesse est*. Quum vero solida laxiora prius & facilius in corruptionem abeant: inde concludimus, *iure tres Luis venereæ gradus statui posse*. Primus pertinebit ad massam sanguineam; secundus ad solida laxiora; tertius ad solida duriora, cartilagineas nempe & ossa. Haec est follemnis illa Pathologorum, quod Luem veneream spectat, diuisio.

§. XLIV.

Quum a quolibet morbo oriantur symptomata: haec etiam debent a Lue venerea effici. Quum vero haec differre debent respectu subiectorum, gradus, durationis, & partium, quas adficit: colligimus inde, *symptomata Luis venereæ non cadem, sed longe a se inuicem diuersa esse debere*.

§. XLV.

Quando haec (§. antec.) cum causâ Luis venereæ comparaueris (§. XLI.), symptomata Luis venereæ varia & horrenda sine difficultate explicabis. Hinc enim dolores, tumores, spasmi,

spafmi, arrosiones, ulcera, scabies, maculae, ardores, inflammationes, effluxus humorum efficiuntur. Hinc porro lassitudo, debilitas, cruciatus arthritici, tempore nocturno incrementos, caries ossium, glandularum tumores, viscerum corruptiones, tabes, febris ad malignam prona, & alia plura excitantur symptomata. Confer. *Illustr. b. m. HOFFMANNVS l. c. Cap. IV. §§. II. III. IV.* BOERHAAVIUS *l. c. §. 1410. sequent.*

§. XLVI.

Quodsi recensita Luis venerea symptomata (§. XLV.) conferas cum symptomatibus Scorbuti superius recensitis: comperies, quanta sit similitudo, vtrumque morbum, quod symptomata attinet, intercedens. Atque de eo etiam non incelebres Medici magnopere iam sunt & frequenter conquesti.

§. XLVII.

Quid vero de causa huius morbi dicendum erit? Plurimi Medici in eo conveniunt, causam huius morbi semper quaerendam esse in praegresso contagio. Neque negandum erit, plurimis saltem in casibus solam hanc causam Luis venerea in se continere rationem. An vero sola, an unica semper? Crederem non impossibilem esse habere huic morbo similem, non admissio etiam contagio venereo. An vero eiusmodi morbus Luis venerea ex se respondeat, aut tantum communia quaedam cum eadem habeat? in medio relinquam.

§. XLVIII.

Quodsi haec, quae de causa Luis venerea, licet minus determinate, dicta sunt, referas ad ea quae de Scorbuti causa superius a nobis sunt prolata; quodsi naturam sanguinis, in Scorbuticis

cis solida permeantis, conferas cum sanguine venereorum (§§. I. XLI.): non leuem horum morborum perspicias differentiam.

§. XLIX.

Quae de signis Scorbuti diagnosticis allata sunt (§. XXXIX.), aequae etiam generatim ad Lues venereae diagnosis spectabunt & referri poterunt. Ex praegressa nempe frequentissima Lues venereae causa, gonorrhoea nempe maligna, aut contagio aliunde suscepto; ex complexu symptomatum, ad Lues veneream necessarium; ex abstractione demum, qua similes remouentur morbi, ad praesentiam Lues venereae eiusdemque diuersorum graduum, concludere poteris. Distinctionem Lues venereae a Scorbuto fufius & eleganter exposuit *Illustr. b. m. HOFFMANNVS l. c. §. VI.*

§. L.

Lues venerea pertinet ad morbos contagiosos (§. XLI.). Quo diutius ergo perdurat, eo maiora capiet augmenta. Peior itaque erit Lues venerea, quae per longius iam temporis interuallum corpori inhaeret, melior quae vix incepit. Quoniam etiam Lues venerea ad morbos referri debet, quorum scaturigo erit acrimonia & impuritas humorum (§. XLI.), opus est, vt Lues venerea, nata in corpore impuro, peior sit ea, quae in corpore puro & a fluidorum vitio libero subnascitur. Quo plures demum in corpore humano functiones a morbo quodam laeduntur, quo grauius caedem ab aegritudine mutantur & vitiosae redduntur, eo grauior est ipse morbus. Quod ergo de Lue etiam venerea praedicandum erit. Hinc Lues venerea primi gradus mitior erit Lue venerea secundi gradus; haec vero periculo & grauitate a Lue venerea tertii gradus multum superabitur. Neque hic breuitas huius scripti permittit, vt generaliora haec momenta ad specialiora exactius adplicentur. Hinc B. L. ad scripta Pathologorum, fufius hac de re differendum, remittere debeo. Ad complicationem transeo.

THEORIA MORBI COMPLICATI

EX

SCORBYTO ET LVE VENEREA.

§. LI.

Qui morbus ex vnica & minima corporis humani functione laesa constar: is quidem morbus vocatur *simplex*; qui vero simplex non est, *compositus* salutatur, cuius ergo multi possibiles sunt gradus. Quando compositio morborum occurrit, haec vel ita est comparata, vt vnus ab alio pendeat, vel non. Si hoc, morbus compositus nominatur *complicatus*. Quamobrem patet, naturam morbi complicati cognosci non posse, nisi natura morborum, e quibus compositus oboritur, innotuerit. Nos itaque, praemissa natura Scorbuti & Lues venerea, eo facilius nunc naturam morbi, ex his complicati, cognoscemus.

§. LII.

Diximus (§. XLVIII.) causas Scorbuti & Lues venerea insignis intercedere discrimen. Hinc ergo sequitur, *vtrumque morbum, si corpori humano inhaerent, ita ei inexistere posse, vt vnus horum morborum ab alio non sufficienter proueniat.*

§. LIII.

Si Scorbutus & Lues venerea vni eidemque corpori inhaerere non possent: sequeretur, naturam Scorbuti naturae Lues venerea e diametro esse oppositam. Verum Scorbutus cum inspissatione fluidorum connexus existit (§. II.), qua in re conuenit cum Lue venerea (§. XLI.). Scorbutus acrimoniam supponit, latius sese extendentem, atque fluida pariter ac solida corporis humani destruentem, quod ex ampla Scorbuti symptomatum recensione, superius indigitata, perspicitur; conueniunt dein cumque his connectuntur fere omnium, quas edit corpus humanum, functionum laesiones. Lues venerea simili modo acrimoniam supponit (§. XLI.), quae contagio propagatur (§§. XLIII. XLV.). Haec flui-

flui-

fluida & solida inquinat & corrumpit (§. XXXV.), vnde dein functiones fere omnes sensim laeduntur (§§. XXXXIII. XXXXV.). Cognoscitur ergo ex his, Scorbuti naturam naturae luis venereae non esse e diametro oppositam. Quare fieri etiam poterit, vt Scorbutus cum Lue venerea vni eidemque corpori inexistat; quod obseruationes confirmarunt. *Vid. Illustr. b. m. HOFFMANNVS l. c. Cap. IV. §. II. p. 164.*

§. LIV.

Morbus complicatus supponit morbum compositum, sed eum; cuius praecipuae quasi partes a se inuicem non pendent (§. LI.). Atqui possibilis est morbus, ex Scorbuto & Lue venerea compositus (§. antec.), atque id ita, vt neque Scorbutus a Lue venerea, neque Lues venerea a Scorbuto pendeat (§. LII.). Ergo dubium non est ullum, quin *morbus possibilis sit in corpore humano, complicatus ex Scorbuto & Lue venerea.* Confirmare id videtur HOFFMANNVS l. m. cit.

§. LV.

Causae itaque huius morbi (§. antec.), compositae erunt ex causis Scorbuti (§. X.) atque causis Luis venereae (§. XLVII.); symptomata conflata erunt ex symptomatibus Scorbuti (§§. XV. XXXVI.), & symptomatibus Luis venereae (§. XLV.), quatenus cum his priora consistere possunt (§§. XLI. II. XLVI.); diagnosi demum & prognosis eiusmodi morbi formanda venit ex coniunctione signorum diagnostico-rum & prognosticorum viriusque morbi (§. §. XXXIX. XL. XLIX. L.).

§. LVI.

Symptomata Scorbuti a praesentia Luis venereae increfcere debent. Verque enim morbus supponit humorum acrimoniam, vnde omnia ferme symptomata explicari debent. Nunc autem, accedente ad Scorbutum Lue venerea, noua generatur acrimonia, quae antea aut corpori, aut massae saltim humorum non inhaerebat. Augetur abinde copia fluidorum acriorum. Aucta autem causa, augetur inde pendens effectus. Necessè idcirco erit, vt symptomata praesentis iam
Scor-

Scorbuti, ab accessu advenientis Luis venereae maiora capiant augmenta. Atque id etiam quoad symptomata Luis venereae valebit, si concipias, Scorbutum ei adhuc, iam productae, accedere.

§. LVII.

Quum incipiens Scorbutus cum inspissatione humorum connexus existat (§. II. VII. VIII.); Lues etiam venerea fluida itidem inspissata sibi vindicet (§. XLI.), hinc, vero nova symptomata horum morborum in corpore humano efficiantur, quod in superioribus fuissemus ostendimus, sequitur exinde, ex hac etiam ratione symptomata praesentis iam Scorbuti ab accedente Lue venerea adaugeri debere. Atque id vicissim de Lue venerea dicendum erit.

§. LVIII.

Scorbutus connexus esse potest cum resolutione humorum (§. II.). Quod vero, quando contingit, indigitat, veram adesse putrefactionem (§. §. VII. VIII.). Concipe, ad hunc Scorbuti statum accedere Luem veneream. Quum putrefactio cum resolutione coniuncta, indicet summum putrefactionis gradum, qui facillime sese extendit (per Pathol.): inspissatio illa, alias cum Lue venerea coniuncta (§. XLI.), ulterius perdurare non potest. Fiet itaque hinc, ut manente, immo aucta acrimonia, tota massa humorum in massam maxime putridam resoluatur. Quare tunc etiam symptomata, ab imminente fluidorum putrefactione & insigni illorum resolutione pendentia, brevi temporis intervallo determinabuntur.

§. LIX.

Quum causa, quae magnitudine praec alia eminent, citius suum effectum determinet: necesse est, ut symptomata, quae a Scorbuto & Lue venerea oriuntur in corpore, sub horum morborum complicatione longe citius producantur (§§. LVI.).

§. LX.

Habes hic B. L. generalia illa fundamenta, e quibus symptomata morbi, ex Scorbuto & Lue venerea complicari, diiudicari debent.

At-

Attenta symptomatum horum morborum consideratio, cum his, quae stabilissimum, principiis apte coniuncta, naturam symptomatum, complicato isti morbo competentium, facile declarabit. Nonnulla tantum huiusce adiciam, quae docebunt, quam facilis sit iste labor. Omnia Scorbuti symptomata oriuntur partim ab acrimonia massae sanguinis, partim ab eius aut inspissatione, aut excedente resolutione. Idem obtinet in Scorbuto cum inspissatione connexo. Accedat Lues venerea. Tunc ob spissitudinem humorum & acrimoniam illorum, cum Lue venerea coniunctam, symptomata Scorbuti, itidem ab inspissatione & acrimonia pendentia, aderunt, sed grauiora erunt, atque celeriora capient augmenta. Concipe, adesse Scorbuto, cum resolutione nimia in massa humorum combinatum. Accedat lues venerea. Oriuntur tunc quidem symptomata, a resolutione scorbutica pendentia, sed ea, quae ab acrimonia producantur, & citiora & maiora nascuntur incrementa. Quodsi nunc haec conferas cum symptomatibus Scorbuti, superius indigitatis, facile sine dubio haec symptomata exinde derivare poteris.

§. LXI.

Scorbutus cognoscitur ex causis eiusdemque symptomatibus (§. XXXIX.); Lues venerea ex causa & symptomatibus (§. XLIX.). Quare etiam Scorbutus, complicatus cum Lue venerea, cognoscetur ex admissione causarum utriusque morbi, atque ex natura symptomatum, utriusque morbo competentium (§. LX.). Status praegressus, incrementum morbi celerius sine alia manifesta causa, Scorbutus aut Lues venerea iam antea detecta, aut cognita, maxime hac in re attendi debent. Nam qui hic admittitur error, magnus & noxius erit, cum practicus evadere debet.

§. LXII.

Eadem facilitate prognos huius morbi detegitur. Consideres ea, quae de natura symptomatum morbi, ex Scorbuto & Lue venerea

D

com-

complicari, diximus (§§. LVI. LX.): comprehendes exinde, eiusmodi morbum grauiorem esse & periculosiorem solo Scorbuto, aut sola Lue venerea. Quo grauior demum fuerit aut vnus aut vterque morborum complicatorum; quo diutius iam durauerit; quo plures & maiores illius causae sunt admissae; quo citius demum inerescit: eo grauior erit morbus complicatus, eoque citius aut lethalem, aut minus lethalem nancifectur euentum.

PRACTICA HVIVS ARGVMENTI CONSIDERATIO.

§. LXIII.

Non id quidem nunc suscipio B. L. vt integram huius delineati morbi Therapiam exponam, atque vt omnes regulas, quae circa illius curationem a Medico practico attendi debent, stabiliam. Sufficiet, hic exceptiones, circa regulas therapeuticas necessario observandas, adferre, atque eas adducere collisiones, quae sub eiusmodi complicatione nimis frequentes erunt. Reliqua ipsa Therapia exponit fusius, quam hic fieri possit.

§. LXIV.

In morbo, ex Scorbuto & Lue venerea complicato, nulla acida adhiberi debent. Acida in solo Scorbuto insignis esse vtilitatis, frequentissime constans Observatoribus docuit experientia. Atque quomodo id mirari poterit is, qui perpendit, Scorbutum adeo frequenter a putredine massae humorum subnasci (§. X.)? Verum observatio, quae docuit acidorum in Scorbuto vtilitatem, demonstrauit etiam fere pestiferum eorum in labe venerea effectum. Augeta vero Lue venerea, augetur Scorbutus (§. LX.). Ne ergo loco salutis maius sanitatis decrementum inducatur: necesse erit, vt in isto, ex Scorbuto & Lue venerea complicato morbo, fugiantur acida.

§. LXV.

Datur Scorbutus ex acrimonia acida oriundus (§. X.): Huius causae ab vsu acidorum augetur necesse est. Quoniam nunc, aucto Scorbuto,

buto, augetur etiam Lues venerea (§. LX.), tunc imprimis acida fugienda erunt (§. anteced.).

§. LXVI.

In morbo, ex Scorbuto & Lue venerea complicato, fugienda erunt mercurialia. Quae adeo excellentem in Lue venerea exerunt vilitatem: ea in Scorbuto tantae sunt noxae, nisi maioris, quantae sunt acida, in Lue venerea adhibita, probe monente *Illustr. b. m. HOFFMANNO*. Quum itaque mercurialibus Scorbutus augetur; quum ab aucto Scorbuto augetur etiam Lues venerea (§. LX.), vnde complicatus exinde morbus grauior & periculosior redditur (§. LXII.); quum Medici sit sanare, non augere morbum: inde patet, mercurialia in aegritudine, ex Scorbuto & Lue venerea complicata, cane & angue peius a Medico fugienda esse.

§. LXVII.

Quando cum Scorbuto, cui Lues venerea accessit, resolutio iam humorum coniuncta erit: opus tunc est, vt resoluentia validiora omitantur. Resoluentia enim praesertim resolutionem magis adhuc augebunt. Nunc resolutio ista pendet a putrefactione; quae itaque ab vsu resoluentium augebitur. Hinc vero increfcit morbus (§. LVIII.). In isto itaque casu, quem hic proposui, resoluentia validiora omitti a Medico debent.

§. LXVIII.

Quum spiritiuosa, & remedia humorum massam valde exagitantia, in Lue venerea nociuos habeant effectus: erunt in morbo, ex Scorbuto & Lue venerea complicato, omnia antiscorbutica, spiritiuosa atque valde exagitantia vitanda.

§. LXIX.

Curatio Luis venereae requirit praeparationem & euacuationem humoris corrupti; requirit, vt morbi, exinde iam producti, tollantur; denique roborantia sibi vindicat. Similia requirit Scorbutus. In Lue venerea humores obrinent lenti, hinc resoluendi sunt; in Scorbuto non minus spissitudine laborat massa sanguinea; hinc in Scorbuto quoque locum habebunt resoluentia. Vt in Lue venerea euacuatio humoris corrupti

corrupti fiat, opus est, ut excretio quaedam naturalis intendatur; quod etiam cadit in Scorbutum. In Lue venerea determinantur ulcera, caries, scabies, &c. qui morbi sui extirpationem postulant. In Scorbuto non minus ulcera, &c. praesentia sunt, atque hos etiam morbos tollere Medicum oportet, qui Scorbuti suscipit curationem. Ab omni denique morbo debilitas oritur, quae itaque, ut morbus, tam in Lue venerea, quam in Scorbuto extirpanda erit. Vides hinc, quantum curatio Luis venereae cum curatione Scorbuti incipientis, atque cum inspissatione humorum adhuc coniuncti, conveniat. Ex alia vero parte magnopere horum morborum curationes a se invicem recedunt. Resolutio in scorbuticis per mercurialia fieri non debet; saluatio, adeo salutaris in Lue venerea, in scorbuticis admitrenda non est; fortiora demum antiscorbutica nocent in Lue venerea. Quando itaque Lues venerea complicata est cum Scorbuto, in quo massa humorum adhuc inspissata existit: blandiora tunc resolutentia, non mercurialia, additis blandioribus & lenioribus antiscorbuticis, adhibenda sunt. Laxitas alui & excretio cutanea per laxantia, quibus mercurialia non inhaerent, & diaphoretica remedia promouenda erit. In regimine vitae demum omnia vitanda sunt, quae utriusque morbo nocent. Quando tandem Scorbutus per congruum remediorum usum remotus aut valdopere imminutus est: tunc eo tutius ad Luis venereae extirpationem accedere possumus. Confer. hic *Illustr.* b. m. HOFFMANNVS l. c.

§. LXX.

Quid vero tunc agendum erit, quando massa humorum insigniter resoluta est? Vix ac ne vix quidem in hoc casu ab artis auxilio quidquam erit expectandum: poterit tamen methodus medendi, febribus putridis, ex corruptione viscerum ortis, destinata, adhiberi, cum remediis, quae methodus ista requirit, nisi & hic collisiones regularum therapeuticarum exceptionem requirant,

T A N T V M.

00 A 6283

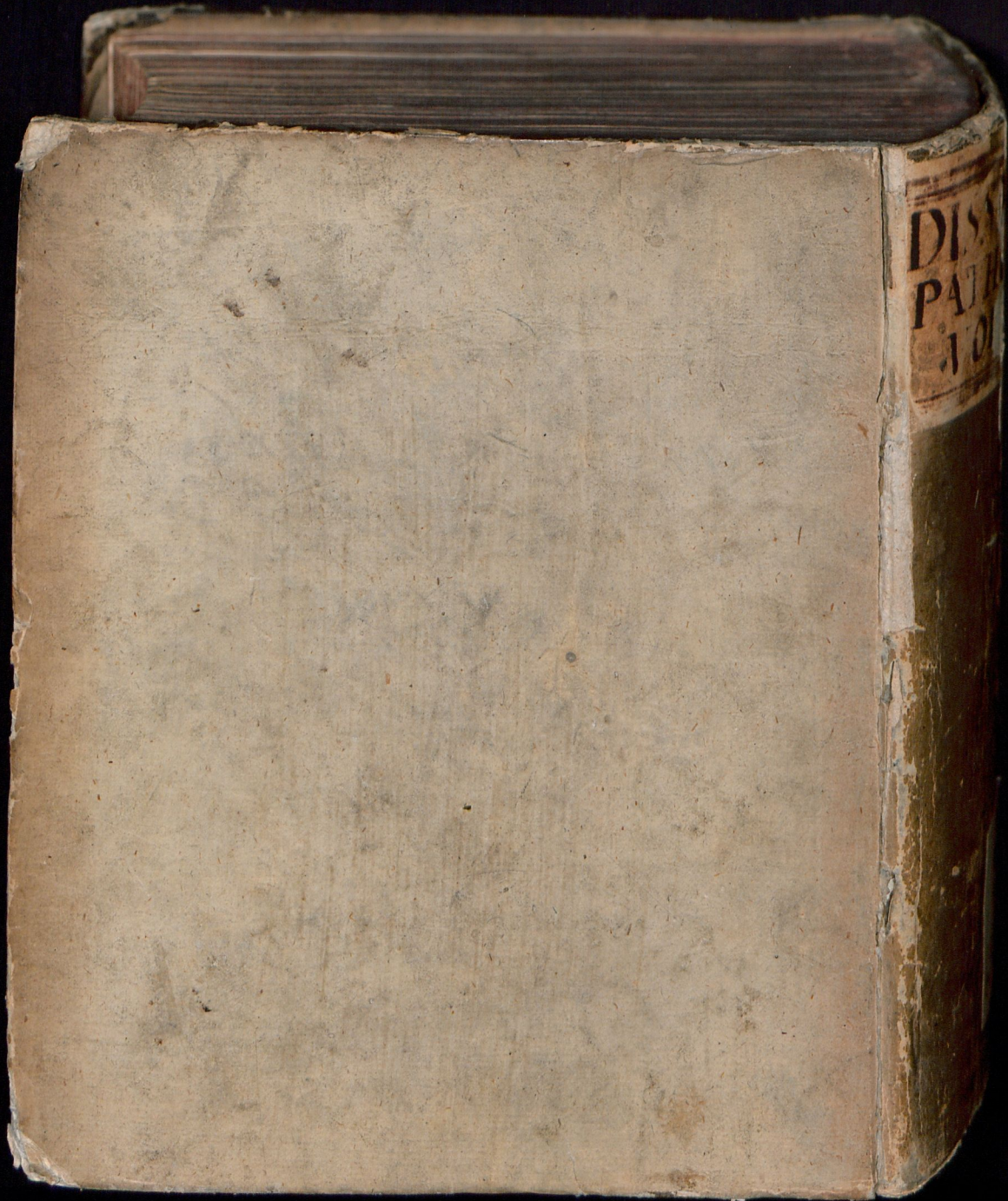
ULB Halle 3
002 828 154

SB

Retro ✓

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
SCORBVTI
CVM
LVE VENEREA COMPLICATIONE

QVAM
DIVINI NVMINIS AVSPICIIS
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTSSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO, FACVLTATIS
MEDICAE SENIORE ET H. T. DECANO SPECTATISSIMO, REGIORVM ALVMNORVM
EPHORO, IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM PRAESIDE, ET REGIAR.
SOCIETAT. SCIENTIAR. ANGLICAN. BEROLINENS. ET
MONSPELIENS. SODALI,

PRO

GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

AD D. XIII. APRIL. A. S. R. c^o Id cc LXIV.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET

AUCTOR
ERICVS LVDOVICVS SIEFART,
BEROLINENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE, LITTERIS BEYERIANIS.